

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-masteropleiding

Leraar Godsdienst

deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-masteropleiding

Leraar Godsdienst

deeltijd

CROHO 45274

Christelijke Hogeschool Windesheim

Hobéon Certificering

Datum

28 maart 2018

Auditpanel

drs. R.B. van der Herberg, voorzitter

dr. A. de Kock, lid - deskundige

E. Teunissen, lid - deskundige

Drs. T. Visser, lid - deskundige

G. de Bekker, lid - student

Secretaris

drs. R.F. Stapert

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	23
6.	AANBEVELINGEN	25
BIJLAGE I	Scoretabel	27
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	29
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	33
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	35

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
Status instelling	Bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief – 16 april 2015
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	M Leraar Godsdienst en de Afstudeerrichting Geestelijk Verzorger
Registratienummer croho	45274
Domein/sector croho	Onderwijs
Oriëntatie opleiding	HBO
Niveau opleiding	Master
Graad en titel	Master of Education
Aantal studiepunten	90 EC
Afstudeerrichtingen	<u>Uitstroomrichting</u> - Leraar Godsdienst – GL - Geestelijk Verzorger – GV
Locatie	Zwolle
Variant	Deeltijd
Joint programme	n.v.t.
Onderwijstaal	Nederlands
Datum audit	16 en 17 januari 2018
Contactpersoon opleiding	A. van der Ven aa.van.der.ven@windesheim.nl

2. SAMENVATTING

De masteropleiding Leraar Godsdienst kent twee afstudeerrichtingen: Leraar Godsdienst (GL) en Geestelijk Verzorger (GV). De afstudeerrichting Leraar Godsdienst leidt op voor het 1^e graads gebied, te weten bovenbouw-HAVO/VWO. De afstudeerrichting Geestelijk Verzorger leidt op voor het beroep Geestelijk Verzorger. Deze professionals kunnen zowel intramuraal als extramuraal professionele begeleiding, hulpverlening en advisering bieden bij zingeving en levensbeschouwing.

Vanwege het feit dat de afstudeerrichting GV is ondergebracht bij het croho Leraar Godsdienst van de eerste graad, hebben afgestudeerde GV'ers ook een eerstegraads lesbevoegdheid GL. Beide afstudeerrichtingen kennen uitsluitend een deeltijdvariant.

Momenteel wordt het onderwijsprogramma herzien. Vooral omdat het beroepenveld van de Geestelijk Verzorger sterk in beweging is. Met het vernieuwde programma dat op 1 september 2018 van start zal gaan, wordt daar op aangesloten. Het huidige onderwijsprogramma gaat overigens 'gewoon' door. De opleiding bevindt zich dus in een tussenfase, tussen 'oud' en 'nieuw'.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De bevindingen van het panel laten zien dat de beoogde en door het werkveld gevalideerde leerresultaten voldoende specifiek zijn en inhoudelijk aansluiten op de eisen van beide beroepen. Ook heeft de opleiding de functie van onderzoek expliciet geplaatst in het kader van de voorbereiding op het beroep waar de afgestudeerden als specialist een voortrekkersrol kunnen spelen. Voor wat betreft de internationale oriëntatie merkt het panel op, dat de centrale uitgangspunten ('multiperspectiviteit' en 'meervoudige identiteit') nog niet zodanig zijn uitgekristalliseerd, dat zij concreet richting kunnen geven aan het opleidingsprogramma.

De beoogde leerresultaten laten zien dat beide afstudeerrichtingen er inderdaad op gericht zijn professionals op te leiden die een voortrekkersrol kunnen spelen in de organisatie waarin zij hun beroep uitoefenen. Wel zou de opleiding in haar doelstelling de conceptuele theologische verdieping en de conceptuele vakdidactische verdieping explicieter dan thans het geval is, moeten adresseren opdat ook in dat opzicht de beoogde leerresultaten richting kunnen geven aan de inhoud van de het opleidingsprogramma. In het verlengde hiervan beveelt het panel de opleiding aan zich een concreter en preciezer beeld te vormen van het profiel van de geestelijk verzorger en dat van de eerstegraads leraar, en wel tegen de achtergrond van de ontwikkelingen in het werkveld, die bijvoorbeeld de diversiteit, het ondernemerschap en de verandering van (school)identiteit raken.

Samenvattend merkt het panel op, dat de beoogde leerresultaten niet alleen passen bij het masterniveau en bij de hbo-oriëntatie van beide afstudeerrichtingen maar ook afgestemd zijn op de verwachtingen van het beroepenveld. Daarmee voldoet de opleiding wat betreft de beoogde leerresultaten aan de basiskwaliteit. Reden voor het panel te besluiten tot het oordeel 'voldoende'.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De inhoud van beide afstudeerrichtingen is een passende uitwerking van de beoogde leerresultaten en dat wordt zichtbaar in de volgens leerlijnen gegroepede vakken, in de praktijkgerichte opdrachten, maar ook in het didactisch concept. Studenten participeren actief in het onderwijs en worden uitgedaagd zelf vorm te geven aan hun leerproces.

Via de theoretische verdieping en de complexe praktijkopdrachten krijgen de studenten voldoende gelegenheid zich op masterniveau te ontwikkelen tot een hooggespecialiseerde en bekwame geestelijk verzorger en leraar die een voortrekkersrol in hun beroepsgroep kunnen spelen.

Specialisten met een open oog voor de doelgroepen waarvoor zij werken en met een handelingsrepertoire dat hen ook tot leidinggeven en tot innovatieve initiatieven in staat stelt. Het deskundige docentencorps maakt dit alles ook mogelijk.

Samenvattend merkt het panel op, dat het opleidingsprogramma en de kwaliteit van het docententeam van beide afstudeerrichtingen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde leerresultaten te realiseren. De conceptuele theologische en vakdidactische verdieping, de nieuwe beroepsrollen die sturend zijn voor de inrichting van het programma, de interactieve werkvormen en het concept 'werkplekieren', dit alles zal eerst m.i.v. september 2018 worden gerealiseerd. Reden voor het panel te volstaan met het oordeel 'voldoende' voor de onderwijsleeromgeving van de masteropleiding.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding heeft een transparant en coherent toetsbeleid dat aantoonbaar leidt tot een valide en betrouwbare toetsing via richtlijnen, kalibreersessies, vier-ogenprincipe, externe kwaliteitsborging. Dat geldt ook voor het afstudeerproces waarin duidelijke go/no go-momenten zijn ingebouwd en waarbij voorts een scherpe scheiding is aangebracht tussen begeleiden en beoordelen. De examencommissie vervult haar kwaliteitsborgende taak op effectieve wijze via een actieve bemoeienis (vooraf en achteraf) door haar toetscommissie, die in hoge mate deskundig en bekwaam is. Met name de pro-actieve borging via kwaliteitseisen, competente examinatoren, vier-ogenprincipe en kalibratie heeft de opleiding op robuuste wijze georganiseerd. Kortom, beide afstudeerrichtingen beschikken over een prima systeem van toetsing. Wel ziet het panel nog ruimte om de controle achteraf verder te systematiseren en daardoor ook te versterken opdat de examencommissie (al dan niet via haar toetscommissie) een *volledig* beeld krijgt van de feitelijke kwaliteit van het toetsen & beoordelen gedurende de duur van de opleiding. Immers, alleen dan kan een examencommissie de zwakke plekken identificeren en op basis van een onderzoek naar de oorzaken ervan op een solide wijze verbetermaatregelen ontwerpen. Dit aandachtspunt is voor het panel reden in zijn oordeel over het overigens prima *systeem* van toetsen toch niet verder te gaan dan een 'voldoende'.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is van oordeel, dat de studenten van de opleiding met hun eindwerken hebben laten zien dat zij de beoogde leerresultaten inderdaad hebben gerealiseerd. Het panel is dan ook te spreken over de kwaliteit van de afgestudeerden die, blijkens de tussentoetsen die het panel heeft ingezien, ook tijdens de opleiding telkens op het vereiste niveau de van toepassing zijnde leerresultaten bereikten. Ook het werkveld is positief over de kwaliteit en het functioneren van de alumni die tijdens de audit meldden dat hun opleiding hen goed heeft voorbereid om als specialist en voortrekker in de beroepspraktijk te opereren. Aldus heeft de opleiding aangetoond dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Reden voor het panel te besluiten tot een 'voldoende'.

Algemene conclusie:

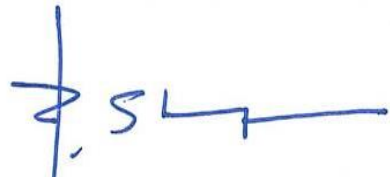
Gelet op het gerealiseerde masterniveau van de afgestudeerden, concludeert het auditpanel dat de opleiding haar ambities volledig waar maakt, mede dankzij een weldoordacht programma en deskundige docenten.

Den Haag, 28 maart 2018

Namens het auditpanel,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'R' followed by a cursive name.

drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter

A handwritten signature in blue ink, consisting of a vertical line followed by the initials 'R.F.' and a horizontal line.

drs. R.F. Stapert,
secretaris

3. INLEIDING

De masteropleiding Leraar Godsdienst is ondergebracht in het Domein Bewegen & Educatie van de Hogeschool Windesheim en kent twee afstudeerrichtingen: Leraar Godsdienst (GL) en Geestelijk Verzorger (GV). De afstudeerrichting Leraar Godsdienst leidt op voor het eerstegraads gebied, te weten bovenbouw HAVO/VWO. De afstudeerrichting Geestelijk Verzorger leidt op voor het beroep Geestelijk Verzorger. Deze professionals kunnen zowel intramuraal als extramuraal professionele begeleiding, hulpverlening en advisering bieden bij zingeving en levensbeschouwing. Vanwege het feit dat de afstudeerrichting GV is ondergebracht onder het croho Leraar Godsdienst van de eerste graad, hebben afgestudeerde GV'ers ook een eerstegraads lesbevoegdheid GL. Beide afstudeerrichtingen kennen uitsluitend een deeltijdvariant.

Windesheim heeft per 1 september 2010 de opleiding Leraar Godsdienst van de eerste graad overgenomen van NHL hogeschool en in de eigen opleiding geïntegreerd, vanuit de ambitie om in Noordoost-Nederland een sterke masteropleiding te realiseren voor de beroepenvelden onderwijs en geestelijke verzorging. Na de overname is het onderwijsprogramma ingrijpend veranderd, met name op de onderdelen internationalisering, onderzoek en beroepspraktijk. Op 1 september 2011 is de opleiding met dit vernieuwde onderwijsprogramma gestart.

Momenteel wordt het onderwijsprogramma opnieuw herzien. Een belangrijke reden hiervoor is, dat het beroepenveld van met name de Geestelijk Verzorger sterk in beweging is. Met het vernieuwde programma wordt aangesloten op de huidige ontwikkelingen. Op 1 september 2018 zal een aanvang worden gemaakt met de vernieuwde opleiding. Tegelijkertijd gaat het huidige onderwijsprogramma 'gewoon' door. Als gevolg hiervan bevindt de opleiding zich momenteel in een tussenfase, tussen 'oud' en 'nieuw'.

Tijdens de vorige accreditatie (2010) werden enkele verbeterpunten gesignaleerd. Zoals:

1. "Versterken van onderzoek op de aspecten: eigen vaardigheid en verbinding met lectoraat 'Theologie en Levensbeschouwing'." In dat verband heeft de opleiding de onderzoekleerlijn en de wijze van beoordeling geheel vernieuwd in lijn met de opvattingen van Gray (*Doing Research In The Real World*). De verbinding tussen opleiding en lectoraat heeft de opleiding versterkt door de inrichting van de zogeheten kenniswerkplaats.
2. "Alleen het afstudeeronderzoek is aangemerkt als eindwerk. Hiermee kan echter niet worden aangetoond dat de competenties op masterniveau zijn behaald." In dat verband wordt door de opleiding thans niet alleen het onderzoekverslag gehanteerd als eindwerk, maar ook het Werkverslag. Overigens zij hier reeds opgemerkt dat er nog geen afgestudeerden zijn die via het in september 2018 te starten vernieuwde programma zijn opgeleid.

Het traject naar een vernieuwd master-programma

De opleiding heeft een ontwikkelgroep samengesteld, bestaande uit de teamleider, de hogeschoolhoofddocent curriculum, de lector Theologie en Levensbeschouwing en vijf docenten (GV en GL). De ontwikkelgroep geeft sturing aan het ontwikkelproces, ontwikkelt het raamwerk en de leerarrangementen. Het werkveld wordt bij het ontwikkelen van het raamwerk om advies gevraagd. De ontwikkeling van de verschillende programmaonderdelen geschiedt in duo's. Op deze manier wordt het werk verdeeld en vindt tevens toe-eigening plaats van de vernieuwde inzichten en werkwijzen. Op grond van het werk van de duo's, formuleert de ontwikkelgroep voorstellen die in de teamvergadering worden besproken en vastgesteld. De ontwikkelgroep wordt geacht volgens een strakke planning de onderscheiden producten nader te specificeren en vervolgens op te leveren. Dit vergt een hoge inzet van betrokkenen en een strak projectmanagement, te meer daar er nog veel –zo werd tijdens de audit duidelijk– moet gebeuren. Belangrijk is in ieder geval dat de ontwikkelgroep de specificatie van de op te leveren producten binnen korte termijn zal hebben opgeleverd en dat de hogeschool voldoende capaciteit heeft vrijgemaakt om een en ander te realiseren.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

De masteropleiding kent twee richtingen: de afstudeerrichting Leraar Godsdienst (GL) leidt op voor het eerstegraads gebied, te weten bovenbouw-HAVO/VWO. De afstudeerrichting Geestelijk Verzorger (GV) leidt op voor het beroep Geestelijk Verzorger. Deze professionals kunnen zowel intramuraal als extramuraal professionele begeleiding, hulpverlening en advisering bieden bij zingeving en levensbeschouwing. De afstudeerrichting GV kent een educatieve component van 30 EC en de afstudeerrichting GL een zorg-component van 30 EC.

Studenten in de masteropleiding worden opgeleid tot levensbeschouwelijk agogisch werker. Specialisten in levensbeschouwelijke communicatie die voorts een voortrekkersrol vervullen als het gaat om veranderingsprocessen, die bijdragen aan werken met diepgang, aan humaniteit en aan zorgzame omgang met (GV) kwetsbare mensen en groepen en met (GL) leerlingen en jong volwassenen.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten zijn verwoord in beroepsrollen met daaraan gekoppelde beroepssituaties. Met betrekking tot de beroepenvelden van de Leraar Godsdienst en de Geestelijk Verzorger worden de volgende beroepsrollen onderscheiden:

- professional in het primaire proces (godsdienstonderwijs / geestelijke verzorging)
- leidinggevende (teamleider, coach, functionerend in middenkader of managementniveau)
- ontwikkelaar, innovator en initiator (doen van onderzoek, aanzetten geven tot communicatieve processen rondom identiteit en methodiek ontwikkelen)

Deze beroepsrollen worden gekenmerkt door de volgende beroepssituaties:

Godsdienstleraar	Geestelijk Verzorger	Expert in
lesgeven in bovenbouw	Geestelijke Verzorging bieden in complexe, meervoudige problematiek, liturgie en rituelen uitvoeren	levensbeschouwelijke tradities, hermeneutische communicatie, pedagogiek en didactiek pastoraat en liturgie
leiding geven, teamleider, coach collega's	leiding geven, teamleider, coach collega's	leiderschap in complexe communicatieve situaties
ontwikkelen en initiëren	ontwikkelen en initiëren	ontwikkelen van onderzoek, vormgeving en initiëren van identiteitsontwikkeling, analyseren en innoveren van methodiek / vormen van geestelijke begeleiding kritische beoordeling van innovaties
Onderzoeken binnen de eigen praktijkcontext	Onderzoeken binnen de eigen beroepscontext	het ontwerpen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek op masterniveau

Alle rollen en situaties zijn gebaseerd op het uitgangspunt, dat de master opgeleide beroepsbeoefenaar een 'pionierende', onderzoekende professional is, die als hooggeschoolde specialist ook een *voortrekkersrol* kan spelen in de ontwikkeling van het beroep en van de beroepsgroep. Daar ligt, naast vanzelfsprekend de specialistische theologische verdieping het onderscheid met de bachelor die immers vooral als beginnend beroepsbeoefenaar nog beroepservaring moet opdoen. In het vernieuwde programma worden deze rollen als volgt benoemd: leider, begeleider, opleider en innovator.

De beoogde leerresultaten heeft de opleiding verder beschreven in beroepscompetenties, waarbij zij een onderscheid maakt tussen beroepscompetenties voor de Leraar Godsdienst en beroepscompetenties voor de Geestelijk Verzorger.

Beroepscompetenties GL	Beroepscompetenties GV
Interpersoonlijke competentie	Hermeneutische competentie
Pedagogische competentie	Pastorale competentie
Vakinhoudelijke en didactische competentie	Liturgische competentie
Organisatorische competentie	Missionaire competentie
Competent in samenwerken met collega's	Educatieve competentie
Competent in samenwerken met de omgeving	Agogische competentie
Competent in reflectie en ontwikkeling	Leiderschapscompetentie
	Communicatieve competentie
	Persoonlijke competentie
Zelfsturing	Zelfsturing

Bij de samenstelling van beide sets competenties, heeft de opleiding zich gebaseerd op de landelijke beroepsprofielen. Voor GL gaat het hierbij om de zogeheten SBL-competenties, voor GV om de competenties zoals opgenomen in het landelijk beroepsprofiel 'Professional met Diepgang III'. In de visie van de masteropleiding vertoont de beroepsrol van de geestelijk verzorger en de beroepsrol van de leraar overeenkomsten, met name daar waar het de agogische attitude en vaardigheden betreft. Het is dan ook niet verwonderlijk dat studenten van beide afstudeerrichtingen vaak gezamenlijk onderwijs volgen. Niet alleen als het gaat om theorie-gerichte en kennisverdiepende colleges en werkgroepen, maar ook bij colleges en werkgroepen die direct op het functioneren in de beroepspraktijk zijn gericht. Zie standaard 2.

Master-niveau

De SBL en GV competentiesets, tot nog toe geformuleerd op bachelor niveau, zijn op masterniveau gebracht met behulp van de NLQF-kwaliteitsstandaarden, de Dublin Descriptoren, en de generieke kwalificaties van de HBO Masteropleidingen. Met het oog op het masterniveau heeft de opleiding aan de domeincompetenties twee criteria toegevoegd die constituerend zijn voor het beroep van Leraar Godsdienst en Geestelijk Verzorger op master niveau:

- expertise in het leidinggeven aan complexe vragen rond religieus/levensbeschouwelijke identiteitsvorming en bestaansverheldering bij personen, in groepen en in de organisatie.
- expertise in het uitvoeren van zelfstandig praktijkgericht onderzoek en kritische innovatie van de beroepspraktijk.

Deze twee criteria zijn voor de opleiding leidend geweest in het formuleren van de deelcompetenties op masterniveau. Het eerste criterium is met name terug te vinden in de organisatorische competentie, competent in samenwerken met collega's en competent in samenwerken met de omgeving (SBL 4, 5 en 6) en de missionaire en leiderschapscompetentie (GV-competenties 4 en 7). Het tweede criterium draagt bij aan het verwerven van de verschillende competenties, zoals de ontwikkeling van een kritische onderzoekende houding, het vermogen tot reflectie op de eigen vooronderstellingen, ook met betrekking tot onderzoek, de samenwerking met collega's en communicatie (het delen van onderzoeksresultaten met anderen).

In dit verband moet ook vermeld worden dat de opleiding 'het vermogen tot zelfsturing' als een belangrijke kenmerk beschouwt van professionals op masterniveau. Zij heeft in haar profiel 'zelfsturing' dan ook als een extra competentie opgenomen.

Wel zou de opleiding in haar doelstelling de conceptuele theologische verdieping en de conceptuele vakdidactische verdieping explicieter dan thans het geval is, moeten adresseren opdat ook in dat opzicht de beoogde leerresultaten richting kunnen geven aan de inhoud van de het opleidingsprogramma. In het verlengde hiervan beveelt het panel de opleiding aan zich een concreter en preciezer beeld te vormen van het profiel van de geestelijk verzorger en dat van de eerstegraads leraar, en wel tegen de achtergrond van de ontwikkelingen in het werkveld, die bijvoorbeeld de diversiteit, het ondernemerschap en verandering van (school)identiteit raken.

Internationale oriëntatie

De beoogde leerresultaten m.b.t. internationale oriëntatie impliceren het verwerven van interculturele vaardigheden teneinde studenten voldoende te equiperen om in cultureel diverse contexten te kunnen opereren als geestelijk verzorger dan wel als leraar. 'Multiperspectiviteit' en 'meervoudige identiteit' zullen daarbij richtinggevend zijn, maar deze concepten zijn nog niet volledig geconcretiseerd.

Ter aanvulling van de beroepscompetenties heeft de Werkgroep Internationalisering van de opleiding zich tot taak gesteld een aantal interculturele vaardigheden op te nemen in het onderwijsprogramma. Deze vaardigheden hangen samen met de aandacht van de opleiding voor internationalisering en zijn erop gericht studenten voor te breiden op het adequaat kunnen opereren in cultureel diverse en internationale contexten. Zie standaard 2.

Onderzoek

Zoals hierboven reeds werd vermeld, heeft de opleiding met het oog op het masterniveau twee criteria toegevoegd die constitutief zijn voor het beroep van Leraar Godsdienst en Geestelijk Verzorger op masterniveau. Eén ervan betreft onderzoek: expertise in het uitvoeren van *zelfstandig* praktijkgericht onderzoek en *kritische innovatie* van de beroepspraktijk. Daarmee heeft de opleiding het onderzoek inderdaad geplaatst in het perspectief van een professional op masterniveau die een voortrekkersrol kan spelen en dus verder kan kijken dan de eigen beroepsuitoefening.

Body of Knowledge

In de beoogde leerresultaten worden ook de kennisbases die door de opleiding worden gehanteerd, zichtbaar. Voor de GL-er is dit de landelijke kennisbasis master GL (2012), waaraan de opleiding actief heeft meegewerkt. Een groot deel van de kennisbasis van de opleiding tot Leraar Godsdienst is te vertalen naar de kennisbasis van de opleiding tot Geestelijk Verzorger. Daarnaast kent de opleiding tot Geestelijk Verzorger een beroepseigen kennisbasis. Binnen de huidige opleiding gaat het hierbij vooral om kennis op het gebied van Pastoraat en Geestelijke Verzorging, kennis van psychiatrische ziektebeelden en de implicaties daarvan voor de Geestelijke Verzorging, kennis van ethiek, kennis van de eigen rol als Geestelijk Verzorger, expertkennis van rituele momenten, grondige kennis van organisatie en beleidsontwikkeling in de organisatie.

Legitimatie door het werkveld

Via werkveldconsultaties stemt de opleiding de eindkwalificaties (competenties en beroepseigen kennisbases) telkens af op de actuele beroepscontext. Structureel worden werkveldconsultaties gehouden om het profiel van de opleiding actueel te houden, waarbij de consultaties voor de GV-variant overigens structureler zijn dan die voor GL. Ook worden de eindkwalificaties geactualiseerd door de contacten met het lectoraat Theologie en Levensbeschouwing (T&L) en door de individuele contacten van docenten met universiteiten.

Vernieuwde opleiding

In het vernieuwde programma heeft de opleiding voor het vaststellen van het masterniveau van de beoogde leerresultaten uitsluitend gebruik gemaakt van de NLQF-standaarden. Tevens is de overstap gemaakt van de SBL-competenties naar de nieuwe lerarencompetenties van de Onderwijscoöperatie: vakinhoudelijk expert, vakdidactisch expert en onderzoekende professional. Voor de formulering van de GV beroepscompetenties geldt, dat de competenties van de beroepsstandaard Geestelijk Verzorger (cfr. 'Professional met Diepgang III') centraal staan.

Weging en Oordeel: voldoende

De bevindingen van het panel laten zien dat de beoogde en door het werkveld gevalideerde leerresultaten voldoende specifiek zijn en inhoudelijk aansluiten op de eisen van beide beroepen. De beoogde leerresultaten heeft de opleiding aan de hand van de internationaal geaccepteerde NLQF-standaarden ontworpen. Ook heeft zij de functie van onderzoek expliciet geplaatst in het kader van de voorbereiding op het beroep waar de afgestudeerden als specialist een voortrekkersrol kunnen spelen.

Voor wat betreft de internationale oriëntatie merkt het panel op, dat de centrale uitgangspunten ('multiperspectiviteit' en 'meervoudige identiteit') nog niet zodanig zijn uitgekristalliseerd dat zij concreet richting kunnen geven aan het opleidingsprogramma.

De beoogde leerresultaten laten zien dat beide afstudeerrichtingen er inderdaad op gericht zijn professionals op te leiden die een voortrekkersrol kunnen spelen in de organisatie waarin zij hun beroep uitoefenen. Wel zou de opleiding in haar doelstelling de conceptuele theologische verdieping en de conceptuele vakdidactische verdieping explicieter dan thans het geval is, moeten adresseren opdat ook in dat opzicht de beoogde leerresultaten richting kunnen geven aan de inhoud van het opleidingsprogramma. In het verlengde hiervan beveelt het panel de opleiding aan zich een concreter en preciezer beeld te gaan vormen van het profiel van de geestelijk verzorger en dat van de eerstegraads leraar, en wel tegen de achtergrond van de ontwikkelingen in het werkveld, die bijvoorbeeld betrekking hebben op 'ondernemerschap', 'diversiteit' en 'verandering van (school)identiteit'.

Samenvattend merkt het panel op, dat de beoogde leerresultaten passen bij het masterniveau en bij de hbo-oriëntatie van beide afstudeerrichtingen en dat zij zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld. Daarmee voldoet de opleiding aan de basiskwaliteit. Reden voor het panel te besluiten tot het oordeel 'voldoende'.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). Opleidings specifieke voorzieningen worden beoordeeld, tenzij het gaat om instellingsbrede voorzieningen waarover bij de ITK al is gerapporteerd.

Bevindingen

Huidige situatie

Via analyse van het programma kon het panel zich een beeld vormen van in ieder geval het huidige programma. Daarin krijgt het programma op de eerste plaats gestalte in de vorm van de competentie 'zelfsturing', die als extra competentie aan de set van hbo-generieke competenties is toegevoegd en via leerlijnen: de beroepsspecifieke leerlijn, de onderzoekleerlijn en de reflectieleerlijn.

In de beroepsspecifieke leerlijn realiseren studenten op grond van hun eigen leervragen een integratie van hun eigen beroepspraktijk en de aangeboden vak-theorie (theologie, agogiek en vakdidactiek). In de onderzoekleerlijn leiden de eigen leervragen van de student tot een keuze voor een praktijkgericht onderzoek. Binnen de reflectieleerlijn geeft de student sturing aan zijn of haar eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling, studie en loopbaan.

Tot slot wordt binnen het onderwijs rekening gehouden met diversiteit. Dit betekent concreet dat de diversiteit van de beroepscontext van zowel de Leraar Godsdienst als van de Geestelijk Verzorger voortdurend in de opleiding terugkomt en dat in het programma gebruik wordt gemaakt van een diversiteit aan didactische werkvormen. De eerste vorm van diversiteit krijgt haar beslag in een multidisciplinaire toepassing van leerinhouden vanuit theologie, godsdienstwetenschap en godsdienstsociologie. De tweede vorm van diversiteit wordt zichtbaar in een breed scala aan werkvormen, zoals: hoorcolleges, werkcolleges, intervisie, individueel onderwijs, presentaties, peergroep-assessment, interactieve werkvormen en kritische reflectie.

Vernieuwde programma

In het vernieuwde onderwijsprogramma zullen niet de leerlijnen, maar vooral de nieuwe beroepsrollen bepalend zijn voor de organisatie van de inhouden. Passend bij de nieuwe set beroepsrollen (thans geformuleerd als: leider, begeleider, opleider en innovator) worden kernpraktijken of taakgebieden beschreven op grond waarvan leeruitkomsten worden geformuleerd. Deze leeruitkomsten beschrijven wat een student geacht wordt te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen na afronding van een leerperiode. Doel van het werken met leeruitkomsten is, dat studenten, veel meer dan in de huidige opleiding, ruimte krijgen om zelf te bepalen hoe zij zich de kennis en vaardigheden eigen maken die in de leeruitkomst moet worden aangetoond en ook hoe zij dit gaan aantonen. Bij het maken van dergelijke keuzes zijn de eigen leervragen en leerbehoeften van de student, die worden ingegeven door zowel persoonlijke omstandigheden als door omstandigheden binnen de werkcontext van de student, leidend.

In aansluiting op bovenstaande, wordt binnen het onderwijsaanbod een onderscheid gemaakt tussen generieke en specifieke delen van het programma. Een belangrijk deel van het programma wordt generiek aangeboden, met daarbinnen ruimte voor specifieke toe-eigening.

Deze specifieke toe-eigening heeft niet alleen betrekking op het onderscheid tussen GL en GV, maar ook op de onderscheiden werksituaties binnen deze beroepenvelden. Met name de GV-er werkt binnen diverse contexten en vanuit meerdere verschillende rollen. Evenals in de bacheloropleiding GPW & GL zal in de masteropleiding de flexibiliteit van studeren worden vergroot door het aanbieden van online courses die volledig plaats- en tijdonafhankelijk gevolgd kunnen worden. Studenten die dit willen, kunnen ondersteunende colleges volgen. Daarnaast wordt gedacht over de toepassing van assessments aan het begin van de opleiding, waardoor, net als in de pilot 'Flexibilisering Deeltijdonderwijs' volwassenen, met elke individuele student een studieroute op maat kan worden afgesproken. Overigens, zo heeft het panel kunnen waarnemen, worden deze onderdelen thans reeds 'uitgeprobeerd'.

Bij deze, op zelfsturing ingerichte leeromgeving, speelt de *studentbegeleiding* een centrale rol. Meer dan in de huidige opleiding heeft de studentbegeleiding niet alleen betrekking op de signalering van studie-belemmerende factoren, maar richt zij zich met name ook op de begeleiding bij het maken van persoonlijke en/of professionele keuzes binnen de studie. Bij dit laatste kan het bijvoorbeeld gaan over de accenten die studenten zelf willen leggen met het oog op de toekomstige uitoefening van hun beroep of over de volgorde waarin studenten hun studieproces plannen. Pro-activiteit komt hier tot uitdrukking in de eigen verantwoordelijkheid en in het eigen initiatief van de student voor het eigen leerproces.

Onderzoekslijn

Binnen de masteropleiding speelt de onderzoekleerlijn een belangrijke rol. Hier voeren studenten kwalitatief praktijkgericht onderzoek uit op . Daar heeft de opleiding een helder beeld bij. In de visie van de opleiding is het doel van (kwalitatief) praktijkgericht masteronderzoek professionals op te leiden, die een bijdrage kunnen leveren aan het vernieuwen en verbeteren van de beroepspraktijk door het genereren van kennis en inzichten op grond waarvan concrete oplossingen kunnen worden aangedragen voor praktijkproblemen en/of kan worden bijgedragen aan een vorm van generaliseerbare kennis. Voor masteropgeleide professionals geldt dat hun onderzoek niet alleen wordt gekenmerkt door een 'chain of evidence, maar ook door te laten zien dat zij kunnen reflecteren op de relevantie van hun onderzoek voor andere situaties dan die welke zij hebben onderzocht. Voor de invulling van het onderzoeksprogramma wordt nauw samengewerkt met het Lectoraat Theologie en Levensbeschouwing. Zo draagt het lectoraat bij aan de invulling en blijvende ontwikkeling van de leerlijn onderzoek, maar ook aan de verdere professionalisering van de onderzoekdocenten binnen de master.

Didactisch concept

Het didactisch concept en de uitwerking daarvan spelen een wezenlijke rol in het realiseren van de opleidingsdoelen. Reden voor het panel hier uitvoerig bij stil te staan. Wel zij opgemerkt dat een volledige implementatie pas in de uitvoering van het vernieuwde programma realiteit zal zijn. Niettemin heeft het panel geconstateerd dat ook in het huidige programma het didactisch concept zichtbaar is. Onderdelen worden thans 'uitgeprobeerd'.

Interactief samenwerkend leren

Evenals in de bacheloropleiding GPW/GL, geldt ook in de master dat de studentenpopulatie een grote mate van diversiteit kent. Hierbij moet gedacht worden aan het onderscheid tussen GL en GV, maar ook aan de grote diversiteit aan levensbeschouwelijke achtergronden of oriëntaties van studenten en aan de verschillende contexten waarbinnen zij werkzaam zijn. Tegelijkertijd kent de master een beperkt aantal studenten, wat in een aantal gevallen belemmerend werkt voor het leren in groepen.

Het interactieve karakter van de opleiding komt binnen het huidige programma tot uitdrukking in het feit dat, door de hele opleiding heen, studenten worden uitgedaagd om, naast de samenwerking met gelijkgestemden (qua denominatie of qua studierichting), zich te verhouden tot de zienswijzen van anderen.

Met het oog hierop wordt het onderwijs door GL- en GV-studenten zoveel mogelijk gezamenlijk gevolgd, waarbij de eigen inbreng van studenten recht wordt gedaan en het geleerde binnen de eigen werkcontext kan worden uitgewerkt.

Een tweede invulling van interactief en samenwerkend leren binnen de huidige opleiding heeft betrekking op het aspect van *internationalisering*. Om de internationale uitwisseling tussen docenten en studenten te bevorderen heeft de opleiding samenwerkingsovereenkomsten gesloten met het Theologische Seminarie van de Evangelische Broedergemeente in Suriname, het Gambia College in Brikama, te Gambia en de Amy Foundation in Kaapstad, Zuid-Afrika. Tevens is ca. 30% van de verplichte literatuur en leerbronnen internationaal georiënteerd. Ook zijn in het onderwijsprogramma vier van de negentig EC's expliciet gereserveerd voor internationaliseringactiviteiten. Studenten kiezen hierbij verplicht voor een internationale stage of studiereis, of conferentie, zoals deelname aan studieconferenties van EFTRE (European Forum for Teachers of Religious Education), IAPT (International Academy of Practical Theology).

Een derde invalshoek binnen de huidige opleiding is die van onderzoek en samenwerking met het *lectoraat Theologie en Levensbeschouwing (T&L)*. Dit lectoraat legt zich toe op onderzoek naar de vorm en inhoud van levensbeschouwelijke communicatie in een pluriforme maatschappij. Het onderzoek is gericht op versterking van professionaliteit in de beroepspraktijk van bijvoorbeeld Geestelijk Verzorgers, docenten, pastores/kerkelijk werkers of ritueel begeleiders.

De kernthema's normatieve professionaliteit, levensbeschouwelijke communicatie en hermeneutische competentie staan centraal in het onderzoek. Het lectoraat Theologie en Levensbeschouwing heeft de onderzoekleerlijn van de masteropleiding mede ontworpen en de lector en de leden van de kenniskring zijn (mede) verantwoordelijk voor uitvoering van verschillende onderwijseenheden en de onderzoekbegeleiding. De masteronderzoeken van de studenten worden waar mogelijk gekoppeld aan de onderzoeklijnen van het lectoraat. Het lectoraat T&L zorgt voor voortgaande professionalisering in onderzoekbegeleiding van de docenten. Docenten participeren in de uitvoering van onderzoeksprojecten van het lectoraat.

Betekenisvol leren

In het vernieuwde onderwijsprogramma krijgt betekenisvol leren op de eerste plaats gestalte binnen het concept van werkpleklernen. In vergelijking met de huidige opleiding zal in de vernieuwde opleiding de leerwerkplek van de student een veel grotere rol gaan spelen. Deze leerwerkplek gaat in belangrijke mate bepalen welke kennis en vaardigheden een student wil leren en ontwikkelen met het oog op het beter functioneren op die leerwerkplek of het innoveren van die leerwerkplek. Door de eigen leerwerkplek van studenten een prominente plaats te geven binnen het onderwijs krijgt het onderwijs voor studenten veel meer praktijkrelevantie en urgentie. Op de tweede plaats wordt de eigen inkleuring van het leerproces door de student in het vernieuwde onderwijsprogramma verbonden met actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Zo zou het kunnen gebeuren dat in de toekomst de rol van de GV'er in zorginstellingen, waar het gaat om morele reflectie of moreel beraad, wordt overgenomen door medisch-ethici, of dat – en dat geldt dan voor de GL'er – in het onderwijs het vak godsdienst-levensbeschouwing samengaat met vakken als maatschappijleer en filosofie. Studenten moeten leren op dergelijke ontwikkelingen te anticiperen. Dit houdt enerzijds in dat studenten in dergelijke transformatieve processen nieuwe strategieën kunnen bedenken, maar ook dat ze hierin blijvend hun eigen positie kunnen bepalen. Een derde manier om de praktijkrelevantie te versterken binnen het vernieuwde onderwijsprogramma. is door middel van het onderzoek.

In de vernieuwde opleiding wordt de relatie tussen opleiding en werkveld, maar ook tussen onderwijs, onderzoek en ondernemen versterkt. Via de student, of direct via het lectoraat T&L, kan het werkveld onderzoeksthema's aanreiken die voor het werkveld relevant en actueel zijn.

Deze onderzoeksthema's kunnen door het lectoraat en de kenniskring worden opgepakt en samen met het werkveld worden uitgevoerd. Hierbij wordt aangesloten bij een wens van zowel opleiding als lectoraat om het bachelor en masteronderzoek van studenten thematisch onder te brengen in clusters. Achterliggende gedachte hierbij is om meer focus aan te brengen in de kennisontwikkeling en kennisaccumulatie mogelijk te maken.

Studenten uit het ene jaar kunnen wanneer zij werken aan thema's voortbouwen op kennis opgedaan in voorafgaande jaren en zo een fonds aan kennis opbouwen. Dit gaat kennisversnippering tegen. Het werkveld wordt aldus over een langere periode voorzien van nieuwe kennis en de wisselwerking tussen werkveld en opleiding wordt sterker.

Om dit te kunnen realiseren zijn nu reeds 'kenniswerkplaatsen' ingericht waarin onderzoekers van de kenniskring, studenten, werkveldpartners en docenten van de opleiding onderzoek (gaan) verrichten op gemeenschappelijke thema's in een langdurig commitment. Bijvoorbeeld: (1) diversiteit in de klas en levensbeschouwelijke communicatie, (2) pionieren binnen kerken. In deze kenniswerkplaatsen kan op termijn het bachelor- en masteronderzoek van studenten worden gebundeld en worden gekoppeld aan onderzoek van docenten. Met de groei van deze kenniswerkplaatsen en de daaraan ten grondslag liggende intensivering van de contacten tussen opleiding en werkveld, neemt het aantal onderzoeksthema's toe, waardoor er voor alle betrokkenen sprake kan zijn van betekenisvol onderzoek. Hiermee bedoelt de opleiding onderzoek dat voortkomt uit de motivatie van de onderzoeker, i.c. de student, én onderzoek dat bijdraagt aan de oplossing van een reëel probleem. Studenten dragen op deze wijze al tijdens hun studie bij aan het genereren van maatschappelijk relevante kennis. Tevens kunnen de inzichten die op deze wijze worden voortgebracht direct worden teruggekoppeld binnen de lessen, waardoor steeds van de nieuwste inzichten kan worden uitgegaan.

Docenten

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps (allen master opgeleid, van wie 25% gepromoveerd) blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om de programma's te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name hun actuele vakkennis en wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn tevreden over hun didactische en coachende kwaliteiten. Zij vinden hun docenten voorts goed bereikbaar en toegankelijk. Het panel voegt daar aan toe dat het een hecht en krachtig docententeam is. Hecht en krachtig, dankzij zijn deskundigheid, zijn intensieve contacten met het (met name GV) werkveld, de onderlinge samenwerking en zijn sterke betrokkenheid bij de ontwikkeling van de studenten en van de opleiding.

Een recente ontwikkeling is, dat de docenten in duo's werken. Dat bevordert de openheid binnen het docentencorps en maakt intercollegiale consultatie min of meer vanzelfsprekend en dat heeft een positief effect op de kwaliteit van de onderlinge samenwerking. Aandachtspunt is wel, dat het proces naar het vernieuwde programma een zodanige inzet van docenten vraagt dat de werkdruk te zwaar kan worden. Het management moet daar alert op blijven, want de betrokkenheid en loyaliteit van de docenten zijn zo sterk dat het gewicht van de werkdruk min of meer verborgen blijft.

Weging en Oordeel: voldoende

De inhoud van beide afstudeerrichtingen is een passende uitwerking van de beoogde leerresultaten en dat wordt zichtbaar in de volgens leerlijnen gegroepeerde vak-theorie, in de praktijkgerichte opdrachten, maar ook in het didactisch opleidingsconcept. Studenten participeren actief in het onderwijs en worden uitgedaagd zelf vorm te geven aan hun leerproces.

Via de theoretische verdieping en de complexe praktijkopdrachten krijgen de studenten voldoende gelegenheid zich op masterniveau te ontwikkelen tot een hooggespecialiseerde en bekwame geestelijk verzorger en leraar die een voortrekkersrol in hun beroepsgroep kunnen spelen. Specialisten met een open oog voor de doelgroepen waarvoor zij werken en met een handelingsrepertoire dat hen ook tot leidinggeven en tot innovatieve initiatieven in staat stelt. Het deskundige docentencorps maakt dit alles ook mogelijk.

Samenvattend merkt het panel op, dat het opleidingsprogramma en de kwaliteit van het docententeam van beide afstudeerrichtingen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde leerresultaten te realiseren. De conceptuele theologische en vakdidactische verdieping, de nieuwe beroepsrollen die sturend zijn voor de inrichting van het masterprogramma, de interactieve werkvormen en het concept 'werkplekieren', dit alles zal eerst m.i.v. september 2018 worden gerealiseerd. Reden voor het panel te volstaan met het oordeel 'voldoende'.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Toetsvormen

Uitgangspunt van het toetsbeleid is, dat de toets zoveel mogelijk moet aansluiten bij het onderwijs dat de student heeft gevolgd en bij de individuele keuzes die een student daarbij heeft gemaakt. Daarbij dient de toets de student zoveel mogelijk verder te brengen in zijn/haar eigen ontwikkeling. Ten slotte bepaalt de aard van het leerresultaat de methode (de vorm) van toetsing.

Elk opleidingsonderdeel wordt afgesloten met een toets. Hierbij maakt de opleiding gebruik van summatieve en van formatieve toetsen. De mate waarin studenten beschikken over de kennisbasis, wordt getoetst met behulp van kennistoetsen. De mate waarin studenten beschikken over vakspecifieke kennis, vaardigheden en attitudes, wordt getoetst aan de hand complexe praktijkgericht opdrachten. De mate waarin studenten een integratie tot stand brengen tussen de kennis, vaardigheden en attitudes die zij tijdens hun leerproces hebben eigen gemaakt en daar een eigen positie in weten te bepalen, wordt getoetst binnen de reflectieleerlijn in de vorm van de werkverslagen.

Kwaliteitsborging intern

De toetsen van de opleiding worden door ervaren examinatoren beoordeeld. De examinatoren worden benoemd door de examencommissie. Alle huidige examinatoren zijn m.i.v. september 2018 BKE-geregistreerd. De kwaliteit van de toetsen, qua niveau, vorm en beoordelingscriteria, wordt gecontroleerd door de toetscommissie die onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie¹ opereert. De toetscommissie maakt hiervoor gebruik van de zogeheten Toetswijzer, die naar het oordeel van het panel inderdaad een belangrijk instrument is om de validiteit en de betrouwbaarheid van het toetsen & beoordelen te borgen. Docenten gebruiken dit document om de juiste verbinding te leggen tussen de vormgeving van de toets en de doelstelling van de onderwijseenheid. Docenten scholen zich regelmatig in toetsing en beoordeling, met name ook met het oog op de toetsing en beoordeling in het vernieuwde onderwijsprogramma (werken met werkverslagen en keuze van toetsvormen door de student).

Voorts zij nog vermeld, dat de opleiding consequent bij elke summatieve toetsing het vier-ogenprincipe toepassen en haar wijze van beoordelen onderling afstemt in kalibreersessies.

Tenslotte toch een kanttekening: het panel ziet nog ruimte om de controle achteraf verder te systematiseren en daardoor ook te versterken opdat de examencommissie (al dan niet via haar toetscommissie) een *volledig* beeld krijgt van de feitelijke kwaliteit van het toetsen & beoordelen

¹ De domein-breed samengestelde examencommissie heeft tot taak (1) de kwaliteit te borgen van het toetsen & beoordelen, van de eindwerken te borgen, (2) verzoeken om vrijstellingen te beoordelen en (3) diploma's en getuigschriften te verstrekken. Zij voert deze taken uit voor de opleidingen Algemeen Vormend Onderwijs, Beroepsgericht Onderwijs en de theologische opleidingen (BA en MA). Een theologie-docent heeft zitting in de examencommissie.

Het panel heeft verschillende toetsen (complexe praktijkopdrachten) ingezien en zijn oordeel is positief. De toetsen (opdrachten) corresponderen qua vorm, inhoud en niveau met het te meten leerresultaat.

Kwaliteitsborging extern

De opleiding toetst aan de hand van informatie uit de werkveldconferenties, uit andere theologie opleidingen en uit de alumni-onderzoeken periodiek en op systematische wijze of de gerealiseerde eindkwalificaties overeenkomen met de door het beroepenveld gewenste kwalificaties. Het project 'Vreemde ogen dwingen' speelt hierbij een belangrijke rol: sinds 2014 bespreken leden van de examencommissies en de onderzoekscommissies van Christelijke Hogeschool Ede, Fontys Hogeschool voor Theologie en Levensbeschouwing en Christelijke Hogeschool Windesheim eindwerkstukken, afstudeerprocedures en beoordelingsformulieren. Later heeft hogeschool VIAA zich daar bij aangesloten. In de afgelopen jaren zijn de nodige onderzoeken besproken en beoordeeld. Met ingang van 1 september 2017 is voor de duur van twee jaar een experiment gestart, waarbij voor een beperkt aantal onderzoeken per opleiding (drie per opleiding) een tweede beoordelaar van een andere hogeschool wordt toegewezen. De resultaten worden per jaar vastgelegd en vergeleken met de andere onderzoeken qua cijfers en beoordelingen. Uit deze vergelijking zal de groep conclusies trekken en mogelijk nieuwe voorstellen doen. Behalve voor borging van de eindkwalificaties wordt het alumni onderzoek ook gebruikt om zicht te houden op de marktpositie van de afgestudeerden.

Vernieuwde programma

In de vernieuwde opleiding wordt voor de beoordeling van de reflectieoefening gebruik gemaakt van een doorlopend digitaal portfolio. Hierin komen zaken als studievoortgang, POP, PAP, intervisie en supervisie (nieuw) en de eigen spirituele en professionele ontwikkeling van de student samen. Het Werkverslag komt hiermee te vervallen. Het digitale portfolio wordt aangemerkt als eindwerk. Met behulp van dit portfolio toont de student aan dat hij/zij de competenties op masterniveau heeft afgesloten en alle doelen met betrekking tot toe-eigening van de kennis uit de conceptuele leerlijn heeft behaald. Daarnaast blijft het afstudeeronderzoek aangemerkt als eindwerk.

Procedure afstuderen

De positie van de opleiding is, dat de gerealiseerde leerresultaten met name moeten blijken uit het zogeheten Werkverslag en uit het Onderzoeksverslag van de studenten. Voor dit laatste geldt het volgende: de beoordelingsprocedure kent een duidelijk onderscheid tussen de ontwerpfase waarin de student een onderzoeksvoorstel indient dat na een 'go'-besluit van de begeleider door twee beoordelaars onafhankelijk van elkaar wordt beoordeeld. Indien beide beoordelaars van mening zijn dat het voorgestelde onderzoeksthema en de onderzoeksaanpak aan de eisen voldoen, kan de student starten met de uitvoering van zijn onderzoek. Als de student zijn onderzoek heeft afgerond wordt het wederom door twee beoordelaars beoordeeld, en wel aan de hand van een, naar het oordeel van het panel, valide en hanteerbaar beoordelingskader. Overigens wordt ook het Werkverslag door twee beoordelaars beoordeeld.

Weging en Oordeel: voldoende

De opleiding heeft een transparant en coherent toetsbeleid dat aantoonbaar leidt tot een valide en betrouwbare toetsing via richtlijnen, kalibreersessies, vier-ogenprincipe, externe kwaliteitsborging. Dat geldt ook voor het afstudeerproces waarin duidelijke go – no go momenten zijn ingebouwd en waarbij voorts een scherpe scheiding is aangebracht tussen begeleiding en beoordelen. De examencommissie vervult haar kwaliteitsborgende taak op effectieve wijze via een actieve bemoeienis (vooraf en achteraf) door haar toetscommissie, die in hoge mate deskundig en bekwaam is. Met name de pro-actieve borging via kwaliteitseisen, competente examinatoren, vier-ogenprincipe en kalibratie heeft de opleiding op robuuste wijze georganiseerd. Kortom, beide afstudeerrichtingen beschikken over een prima systeem van toetsing.

Wel ziet het panel nog ruimte om de controle achteraf verder te systematiseren en daardoor ook te versterken opdat de examencommissie (al dan niet via haar toetscommissie) een *volledig* beeld krijgt van de feitelijke kwaliteit van het toetsen & beoordelen gedurende de duur van de opleiding. Immers, alleen dan kan een examencommissie de zwakke plekken identificeren en op basis van een onderzoek naar de oorzaken ervan op een solide wijze verbetermaatregelen ontwerpen. Dit aandachtspunt is voor het panel reden in zijn oordeel over het overigens prima *systeem* van toetsen toch niet verder te gaan dan een 'voldoende'.

4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Het panel heeft alle (en dat zijn er thans nog slechts twee) onderzoeksverslagen beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader van de opleiding.

Het oordeel van het panel is positief. De thematiek van de eindwerken is niet alleen relevant voor de beroepspraktijk als zodanig maar ook voor de ontwikkeling ervan, en beide onderzoeksverslagen hebben een bij het masterniveau passende complexiteit en reikwijdte. Ook de onderzoeksmethodologie is in orde.

Inzicht in de kwaliteit van de afgestudeerden geven ook de werkveldpartners. Zo hebben deelnemers aan de werkveldconsultaties 2014-2016 bijvoorbeeld aangegeven de professionaliteit van de afgestudeerden positief te waarderen, mede dankzij het feit, dat de opleiding hen goed heeft voorbereid om als specialist en voortrekker in de beroepspraktijk te opereren. Een beeld dat tijdens de audit in de gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld en met de alumni zondermeer werd bevestigd.

Inzicht in de behaalde resultaten kan op de tweede plaats ook worden aangereikt door de werkveldpartners. Een belangrijk instrument hiertoe is de externe validering die de opleiding in 2015/2016 heeft uitgevoerd in het kader van het verkrijgen van het predicaat topopleiding. In het 2016 hebben de theologische opleidingen van Windesheim (BA en MA) het predicaat Topopleiding verkregen. Dit predicaat wordt toegekend wanneer een opleiding in afdoende mate heeft aangetoond dat externe partijen de ambities en onderscheidende kenmerken van de opleiding zien en waarderen. Hiertoe zijn externe veertien partijen benaderd die niet alleen bekend zijn met de theologie-opleidingen (zowel oude als nieuwe stijl) van Windesheim, maar ook met de verschillende werkvelden waarbinnen de afgestudeerde professionals van de bachelor- en master-opleidingen werkzaam zullen zijn.

Weging en Oordeel: voldoende

Het panel is van oordeel, dat de studenten van de opleiding met hun eindwerken hebben laten zien dat zij de beoogde leerresultaten inderdaad hebben gerealiseerd. Het panel is dan ook te spreken over de kwaliteit van de afgestudeerden die, blijkens de tussentoetsen die het panel heeft ingezien, ook tijdens de opleiding telkens op het vereiste niveau de van toepassing zijnde leerresultaten bereikten. Ook het werkveld is positief over de kwaliteit en het functioneren van de alumni die tijdens de audit meldden dat hun opleiding hen goed heeft voorbereid om als specialist en voortrekker in de beroepspraktijk te opereren. Aldus heeft de opleiding aangetoond dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Het gaat hier echter om een zeer beperkt aantal afgestudeerden. Reden voor het panel zich te beperken tot een 'voldoende'.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Oordelen per standaard

1. De beoogde leerresultaten van de opleiding passen bij het masterniveau en bij de hbo-oriëntatie van beide afstudeerrichtingen en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld. Daarmee voldoet de opleiding aan de basiskwaliteit. Reden voor het panel te besluiten tot het oordeel 'voldoende'.
2. Het opleidingsprogramma en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren. Reden voor het panel te besluiten tot het oordeel 'voldoende'.
3. De opleiding heeft een transparant en coherent toetsbeleid dat aantoonbaar leidt tot een valide en betrouwbare toetsing via richtlijnen, kalibreersessies, vier-ogenprincipe en ook externe kwaliteitsborging. De examencommissie vervult haar kwaliteitsborgende taak op deskundige en effectieve wijze via een actieve bemoeienis vooraf en controle achteraf door haar toetscommissie. Aldus beschikt de opleiding over een adequaat systeem van toetsing en beoordelen. Reden voor het panel te besluiten tot een 'voldoende'.
4. De studenten van de opleiding laten met hun afstudeerwerken zien dat zij de beoogde leerresultaten inderdaad hebben gerealiseerd. Het panel is dan ook te spreken over de kwaliteit van de afgestudeerden. Ook het werkveld is positief over de kwaliteit en het functioneren van de alumni die tijdens de audit meldden dat hun opleiding hen goed heeft voorbereid op de beroepspraktijk. Aldus heeft de opleiding aangetoond dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Reden voor het panel te besluiten tot een 'voldoende'.

Eindoordeel

Het panel heeft bij alle vier standaarden besloten tot een 'voldoende'. Conform de NVAO beslisregels is het eindoordeel over de opleiding: voldoende.

6. AANBEVELINGEN

6.1. Beide afstudeerrichtingen van de opleiding zouden in *hun doelstelling* de conceptuele theologische verdieping respectievelijk de conceptuele vakdidactische verdieping explicieter dan thans het geval is, moeten adresseren opdat ook in dat opzicht de beoogde leerresultaten richting geven aan de inhoud van het opleidingsprogramma.

6.2. Beide afstudeerrichtingen van de opleiding zouden de conceptuele theologische en vakdidactische verdieping ook *in het programma* meer zichtbaar moeten maken. In het verlengde hiervan beveelt het panel de opleiding aan zich een concreter en preciezer beeld te vormen van het profiel van de geestelijk verzorger en dat van de eerstegraads leraar, en wel tegen de achtergrond van ontwikkelingen in het werkveld, die bijvoorbeeld 'verandering van (school) identiteit', 'diversiteit' en 'ondernemerschap' betreffen.

6.3. Voor wat betreft de *internationale oriëntatie* merkt het panel op, dat de centrale uitgangspunten ('multiperspectiviteit' en 'meervoudige identiteit') nog niet zodanig zijn uitgekristalliseerd dat zij concreet richting kunnen geven aan het opleidingsprogramma. Daar zal de opleiding in het vernieuwde curriculum extra aandacht aan moeten besteden teneinde de beoogde internationale oriëntatie concreet inhoud te geven.

6.4. De *examencommissie* opereert op deskundige wijze. Wel ziet het panel nog ruimte om de controle achteraf verder te systematiseren en daardoor ook te versterken opdat de examencommissie (al dan niet via haar toetscommissie) een *volledig* beeld krijgt van de feitelijke kwaliteit van het toetsen & beoordelen gedurende de duur van de opleiding.

6.5. De docenten zijn volop actief in het ontwikkelproces naar *het vernieuwde programma*. Het met succes afronden van dit traject vergt een majeure krachtsinspanning, die leidt tot een hoge (en vanwege de sterke loyaliteit van de docenten, niet altijd zichtbare) werkdruk. Het management moet daar zeer alert op blijven.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Christelijke Hogeschool Windesheim Hbo-masteropleiding Leraar Godsdienst en Afstudeerrichting Geestelijk Verzorger deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	V
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	V
Standaard 3. Toetsing	V
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Audit opleidingen Leraar Godsdienst (bachelor en master) en Godsdienst Pastoraal Werker (bachelor).

Dag 1: dinsdag 16 januari 2018

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerp
08.15 – 08.30	Directie en teamleiding: Peter de Haan, Marchien Timmerman, San van Eersel	Ontvangst en toelichting documentatie
08.30 – 09.30	Vooroverleg panel	
09.30 – 09.45	Pitch: "Waar staan wij voor? / Waar gaan wij naar toe?"	
09.45 – 10.15	<u>Bacheloropleiding</u> Karel Lichtendonk, docent godsdienstpedagogiek en didactiek, studietoelichting Jan van Dijk, docent theologie & levensbeschouwing Juna Hein, docent godsdienstwetenschappen Theo van Leeuwen, docent pastoraat, supervisor	<u>Inhoudelijke speerpunten</u> Beroepsprofiel en doorvertaling naar programma Leerarrangementen, kernvakken, kernpraktijken en competenties Brede professionalisering en persoonlijke positiebepaling
10.15 – 11.00	Jessica Bouva, docent theologie & levensbeschouwing Metsje Krol, docent godsdienstpedagogiek, OC-lid en supervisor	<u>Didactische speerpunten</u> Flexibilisering en zelfsturing Profilering routes Interactief leren Leerplein
11.00 – 12.15	Posterpresentatie en raadpleging documentatie: docenten Joke Bruinsma, Huib Zegwaert en Jessica Bouva en studenten	
12.15 – 13.00	Lunch en intern overleg panel	
13.00 – 13.45	<u>Masteropleiding</u> Anneke Kemper, docent pastoraat en supervisor Jozanne Kemman, docent godsdienstpedagogiek en (vak)didactiek Theo van Leeuwen, docent pastoraat en supervisor Huib Zegwaert, theologie & levensbeschouwing – T&L San van Eersel, hogeschool hoofddocent T&L	<u>Master (speerpunten)</u> Beroepsprofiel en -rollen Profilering op Zorg en Educatie Leerlijnen en vakken Vakdidactiek Bildung en Internationalisering Onderzoek Flexibilisering en Zelfverwervende didactiek
13.45 – 14.00	Intern overleg panel	
14.00 – 14.45	<u>Docent bacheloropleidingen</u> (+ Opleidingscommissie) Ruth Hessel, godsdienstwetenschappen en OC-lid Joke Bruinsma, pastoraat, liturgie, ritualiteit en supervisor Anneke Kemper, pastoraat en supervisor Jan van Dijk, theologie & levensbeschouwing – T&L Metsje Krol, godsdienstpedagogiek en didactiek, supervisor en OC-lid Marchien Timmerman, missionaire presentie, diaconaat en supervisor	Relatie met beroepenveld Deskundigheidsbevordering Toetsen & beoordelen Opleidingsprogramma - huidige en nieuwe programma Borging niveau Begeleiding studenten Intercollegiale consultatie Kwaliteitszorg Leer-/werkplek
14.45 – 15.30	<u>Docenten masteropleiding</u> (+ Opleidingscommissie) Theo van Leeuwen, pastoraat en supervisor Ruth Hessel, godsdienstwetenschappen en OC-lid Joke Bruinsma, pastoraat, gender en coördinator Huib Zegwaert, theologie & levensbeschouwing – T&L Eduard Groen, theologie & levensbeschouwing – T&L André Mulder, lector T&L	Relatie met beroepenveld Deskundigheidsbevordering Toetsen & beoordelen Opleidingsprogramma - huidige en nieuwe programma Borging niveau Begeleiding studenten Intercollegiale consultatie Kwaliteitszorg Leer-/werkplek
15.30 – 16.00	Presentatie praktijk / studenten	
16.00 – 16.15	Intern overleg panel	

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerp
16.15 – 17.00	<u>Studenten bachelor</u> Gera Offringa 2 ^e jaar GPW deeltijd (dt) / OC-lid Hendrie Hoeve 2 ^e jaar GL dt Johanne Boot 3 ^e jaar GPW dt Els Terpstra 3 ^e jaar GPW voltijd (vt) Ilse Bonke 4 ^e jaar GPW vt / OC-lid Robert-Jan Beltman 4 ^e jaar GPW dt Melisa Sikar 4 ^e jaar GL vt Franka Brouwer 4 ^e jaar GL vt	Aansluiting vooropleiding Informatievoorziening Kwaliteit docenten Rol en invloed van OC Relevantie programma Studeerbaarheid Toetsen & beoordelen Begeleiding Voorzieningen
17.00 – 17.45	<u>Studenten master</u> Marjon Alberts, master GL Arnold van der Snoek, master GV Lydia Drint, master GL	Aansluiting vooropleiding Informatievoorziening Kwaliteit docenten Rol en invloed van OC Relevantie programma Studeerbaarheid Toetsen & beoordelen Begeleiding Voorzieningen
17.45 – 18.15	Intern overleg panel	

Dag 2: woensdag 17 januari 2018

08.45 – 09.15	<u>Examencommissie en toetscommissie</u> Erwin Haandrikman, voorzitter examencie Eduard Groen, docent en lid examencie Jojanne Kemman, docent en voorzitter toetscie Juna Hein, docent en lid toetscie	Relatie examencie – toetscie Relatie tot directie en management Kwaliteitsborging toetsen & beoordelen Kwaliteitsborging afstuderen Agenda voor 2018-2019
09.15 – 09.45	<u>Onderzoek – lectoraat en opleidingen</u> Eduard Groen, docent onderzoek, lid commissie onderzoek Joke Bruinsma, idem André Mulder, lector T&L Angela Stoof, onderzoeker bij lectoraat Erik Renkema, associate lector Educatie & Diversiteit en Levensbeschouwelijke Communicatie	Onderzoeksgebieden Lectoraat en bacheloropleiding Lectoraat en masteropleiding Lectoraat en werkveld Onderzoeks'leerlint'
09.45 – 10.30	<u>Samenwerking externe partners</u> Aafke Hugen-Tadema, leraar godsdienst vo Dorien Keizer, kerkelijk werker PKN Teun van der Leer, rector Baptisten Seminarium Stefan Waalewijn, leraar godsdienst vo Gidie Ritzerveld, zelfstandig ondernemend theoloog Marchien Timmerman, teamleider en contactpersoon werkveld	Leerarrangementen - kernpraktijken - competentieontwikkeling Interactie met opleidingen Interactie met lectoraat Rol m.b.t. kwaliteitszorg Kwaliteit afgestudeerden
10.30 – 11.00	<u>Pending issue</u> Peter de Haan, directeur Marchien Timmerman, teamleider	Planning van de route naar het vernieuwde masterprogramma.
11.00 – 11.45	Intern beraad panel	
11.45 – 12.15	Beknopte terugkoppeling	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende masteropleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland" van september 2016. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over een opleiding moet bepalen. Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende masteropleiding.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Afstemming deelpanels binnen het cluster Theologie

Op vrijdag 23 september 2016 heeft het LOO Theologie tijdens haar vergadering enkele basisgegevens kunnen vaststellen t.a.v. de clusteraccreditatie Theologie in 2017-2018. Hieronder volgt deze informatie.

▪ Stichting Cursus Godsdienstonderwijs (CGO)	Aequi
▪ Christelijke Hogeschool Ede	Aequi
▪ Christelijke Hogeschool Viaa	Certiked
▪ Christelijke Hogeschool Windesheim	Hobéon

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep.

Het oordeel van het auditpanel, vastgelegd in een conceptrapport, werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals opgenomen in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2016'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien i) standaard 1 'onvoldoende' is, ii) een of twee standaarden 'onvoldoende' en herstel binnen twee jaar niet realistisch en haalbaar is of iii) drie of meer standaarden als 'onvoldoende' beoordeeld worden.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'voldoende' zijn indien ten minste twee standaarden 'voldoende' zijn, waaronder in elk geval standaard 1, en herstel van de tekortkoming(en) bij de 'onvoldoende' standaarden realistisch en haalbaar is binnen twee jaar.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal voldoende zijn en twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' worden bevonden en twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

Zelfevaluatie Master GL (2017-2018)
Beroepsstandaard van de Geestelijk Verzorger
Een professional met diepgang III (2017)
SBL competenties
Kennisbasis Master GL
Vergelijkingstabel NLQF – Dublin Descriptoren – HBO-competenties
Visiedocumenten: Internationalisering – Onderzoek
Leerplan Onderwijsconcept
Overzichten Programma Master
OER Theologie en Levensbeschouwing
Overzicht Docenten T & L
Professionaliseringsplan Theologie – Levensbeschouwing
Examencommissie: Jaarverslag 2016-2017
Toetscommissie: Jaarverslag 2016-2017 - Borgingsplan 2016-2017
Toetswijzer Opleidingen Theologie en Levensbeschouwing (2017)
Opleidingscommissie: Jaarverslag 2015-2016 en 2016-2017
Praktische Afronding Beoordeling Onderzoeken
Overzicht Toetsing Competenties en enkele toetsen uit de opleidingsjaren 2 en 3.
Verslag Externe Validering in het kader van TOP opleiding
Midterm Review 2015
Verslag Werkveldconsultaties

Het auditpanel heeft de eindwerken van twee volgende studenten beoordeeld.²

- Eindwerken van student 963752 en student 1002075

² Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers vermeld. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het panel.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Op 10 juli 2017 heeft de NVAO onder het nummer 005837 goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de masteropleiding Leraar Godsdienst van de 1e Graad en de Afstudeerrichting Geestelijk Verzorger, van Christelijke Hogeschool Windesheim

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Naam panellid	Korte functiebeschrijving
Dhr. Drs. R.B. van der Herberg	Van der Herberg is partner bij Hobéon en veelvuldig betrokken bij audits, waaronder accreditatieaudits. Hij is tevens praeses van het kerkbestuur PKN van de Gemeente Woerden.
Dhr. Dr. A. de Kock	De Kock is godsdienstpedagoog en werkt als universitair docent Praktische Theologie (educatie en catechese) aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU). Hij was van 2012-2013 tevens directeur onderwijs aldaar.
Mw. E. Teunissen	Teunissen heeft zelf de opleiding tot leraar Godsdienst gevolgd en is docent basiseducatie ritueelbegeleiding en ritueelbegeleider en spreker bij uitvaarten.
Dhr. drs. T. Visser	Visser was tot 2014 werkzaam als lerarenopleider en vakdidacticus godsdienst/levensbeschouwing bij de Universiteit Utrecht. Hij is momenteel voorzitter van de vereniging van Docenten Levensbeschouwing en Godsdienst en adviseur identiteit en onderwijs bij Verus, de vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs.
Dhr. G. de Bekker	De Bekker is student aan de Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing (FHTL).
Secretaris	Dhr. drs. R.F. Stapert, senior adviseur Hobéon

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl